

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machjavelli 22-II. - tel. 62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta st. 18.
CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina:
mesečno L 100, letno L 1.200. — Za inozemstvo:
mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekovni
računi: Trst št. 11-7223, Gorica št. 9-18127

Leto V. - Štev. 41

Trst - Gorica 12. okt. bria 1951

Izhaja vsak petek

Ob zopetnem izigravanju zakona

Ze ob priliki odgoditev volitev so citatelji našega časopisa ugotovili razliko med slovenskim in italijanskim poročilom Urada za obveščanje javnosti pri Zavezniški vojaški upravi. Medtem ko je italijansko poročilo poudarjalo, naj bi se volitve vršile še pred koncem tega leta, je slovensko poročilo trdilo, da se bodo vršile. Razlika, ki je tedaj ostala nepojasnjena, je sedaj postala brezpredmetna. Kako je, se nam pokazala dejanja sama.

Zavezniška vojaška uprava, nedvomno sledeč navodilom pristojnih zunanjih ministrstev, od katerih je odvisna, je volitve dokončno preložila na prihodnje leto. Razumljivo je, da so italijanski iredentisti ob tej priliki zmagoslavno zakričali, da je to njihova druga velika zmaga. Mimogrede bi pa povedali, da nismo prav njihovega mnenja. Sicer pa o tem danes ne nameravamo razpravljati. Dotakniti se hočemo zgolj odgoditve volitev.

Izgleda, da našemu ozemlju res ni usojeno, da bi na lahek način začelo resnično demokratično življenje, v katerem naj bi bile vsa, naše krajevne zadeve upravljane na demokratičen način po zastopnikih in predstavnikih, ki bi uživali potrjeno zaupanje prebivalstva in ne bi svoje autoritete naslanjali samo na dekret, s katerim jih je višja oblast imenovala.

Povsod po Evropi, celo v okupirani Nemčiji, da ne govorimo o Avstriji, imajo že lastne demokratične občine, lastna pokrajinska in v glavnem tudi državna oblastva, ki so za svoje delo prvenstveno odgovorna svobodno izvoljenim predstavnikom naroda. Samo pri nas je izjema. Pri vsem pa je najbolj žalostno, da živimo v takih razmerah, da nekaj desetletij, vse odkar je fašizem ukinil naše svobodne občinske uprave in druge demokratične politične svobodine ter pravice. Tudi zakonita in demokratična oblast sedanjih občinskih svetov se trajala dejansko samo dve leti. Po tem kratkem preporu smo zopet potisnjeni na stare staze. Volitve so nadomeščene s podajanjem poslojane dobe od zgoraj. Zato niso sedanjí občinski odbori in sveti več pravi demokratični javni organi. Njihova oblast je dejansko vsiljena, oktroirana, temelji na kršitvi ne pa na izpolnjevanju svoječasnó izdanega zakona. Seveda bodo pravnikí našli tudi za to dejanje primerno opravililo, paragraf je pač paragraf in tak ostane tudi če ga obrneš. Če pa slučajno ne bi bilo takega paragrafa, ga bodo napravili. Izvršna in zakonodajna oblast sta namreč pri nas združeni v eni sami roki in zato ob takih prilikah ni niti potrebno, da bi vroka roka umakala.

Toda dejstvo, ki smo ga približili že pri prvi odgoditvi volitev, ostaja. Demokratična načela in politična pravila so s takim postopkom grobo pogažena. To je neodpustno posebno zaradi tega, ker živimo tu na svobodnem tržiščnem ozemlju, ki pa upravljajo predstavniki dveh najstarejših sodobnih demokratičnó oblik, katerih bi pač pričakovali, da nas bodo učili, kako se zakonito postujejo in izvršujejo, ne pa kako se kršijo in samovoljno prilagujejo.

Po skromnih dveh letih vsaj v osnovi demokratične, čeprav v mnogih važnih posameznostih še zelo okrnjene občinske samouprave, so se torej svobodno izvoljeni župani zopet pretvorili v nekakšnje »podestati«, in podobno usodo dele tudi vsi občinski svetniki. Govorili smo z mnogimi možmi in skoraj brez izjeme so nam zaupali, da jim je taka vloga do skrajnosti neprijetna, ker se upira njihovemu pojmovanju demokracije, ki jo izgleda, vsaj v velikem delu, pojmujejo boljše in dostredneje kakor pa ti. Nam bi jo želeli razlagati. Razumemo te može in žene in upravičeno se nam zdi njihovo nerazpoloženje.

Tista oblast, ki bi bila prva poklicana, da bi bila glasnik tega nezapolnjenega pri Zavezniški vojaški upravi, pa seveda takih občutkov, noče in ne more razumeti. Saj je tudi sama enostavno imenovana, predstavlja sebe, ne pa tukajšnjega prebivalstva. Zato ji najbrž tudi najbolj odgovarja, da ima pod seboj take organe, ki bodo predstavljali njeno, ne pa narodovo hotenje. Zato ni podzvela seveda nobene koraka, da bi tako kršitev svoječasnó izdanega občinskega upravnega zakona prepričala. Nasprotno! Večina predstavnikov konskega sveta s predsednikom na čelu jo je celo zahtevala.

NASPROTI HLADNI ANEKSIJI?

Čudovite pravno-politične teze predsednika italijanske vlade

V poročilu dne 5. t. m. pred rimskim parlamentom o uspehih in neuspehih svojega obiska v Ameriki se je predsednik italijanske vlade G. De Gasperi dotaknil tudi vprašanja, ki je šlo — ce se ne motimo — skozi neopazeno mimo slovenske in jugoslovanske javnosti.

Tri „pravne“ ugotovitve

G. De Gasperi je ugotovil, da tržaško vprašanje ni enostavno italijansko in jugoslovansko, ampak vprašanje mednarodne odgovornosti.

Prvič, ker »sedanja razdelitev okupacijskih čet in začasnih upravnih organov izvira iz Morganove linije od junija 1945, za katero se je zaradi starih italijanskih protestov uradno priznalo, da ne more vplivati na dokončno usodo tega ozemlja,

in drugič, ker »sedanje stanje je bilo ustvarjeno po vsiljeni mirovni pogodbi, kateri se je italijanska vlada vdala, a je predvidevala in napovedala njeno neizvedljivost, v kolikor gre za Trst»

in je nato zaključil: »Jasno je potemtakem, ker mirovna pogodba predvideva, da se zakonodajne in upravne določbe lahko izpreminjajo samo z dekretom guvernerja in ker ta guverner ni bil imenovan, da morata biti zakonodajstvo in uprava italijanski odgovornosti za to nosi — je še dodal G. De Gasperi — posebno angloameriška komanda v Trstu.»

Gre — kakor vidimo — za izjavo odgovornega italijanskega državnika, ki od blizu prizadeva za zlasti vse tržaške Slovence in Hrvatce. Jasno je, da so te izjave ne nadaljevanje načrtnih kampanj proti STO-ju, ki se je začela na pravem področju z znano tezo rektorja Lukajšnje univerze G. Cammarate o še vedno trajajoči, čeravno ne učinkoviti suverenosti Italije nad tem ozemljem. Na čisto pravnem polju ta teza ni mogla uspeti spritočnejšega besedila čl. 21. mirovne pogodbe, ki v točki 21. nedvoumno določa, da bo suverenost Italije nad STO-jem prenehala v hipu, ko stopi v veljavo mirovna pogodba z Italijo. To se je zgodilo dne 15. septembra 1947 v smislu čl. 90. mirovne pogodbe.

Rojstni dan STO-ja

Dan 15. septembra 1947 je torej rojstni dan STO-ja. Pri njegovem rojstvu je kumovala tudi sama Italija. S svojim podpisom je to rojstvo potrdila, s svojim podpisom je pristala na to, da nad njegovo neodvisnostjo in neodvisnostjo čuva Varnostni svet Združenih narodov. Listina o rojstvu STO-ja (mirovna pogodba) je postala celo del njene za vse italijanske državljane obvezne zakonodaje: »E' fatto obbli-

go a chinque di osservarla e diarla osservare come legge dello Stato» (zakon od 2. avgusta 1947, st. 811).

Prvi organi STO-ja

Ta dan pa pomeni obenem konec suverenosti Italije, to je njene pravice, da razpolaga s področjem STO-ja po meddržavnem pravu, konec njene državne oblasti nad STO-jem, brez vsakega pridržka ali pogoja. S svojim podpisom mirovne pogodbe je Italija izrecno pristala na to, da se to področje odcepi od

ni podrejeni nobeni tuji državi, ki ima torej svoj lastni pravni red, izvira, oče neposredno iz mirovne pogodbe, ima kot meddržavno pravno osebnost svojo lastno, pravno in opravilno sposobnost, ima tudi svoje lastne organe, ki so pristojni, izvrševati na tem predelu oblast notranjega kakor tudi meddržavnega zahtaja.

Ti organi prevzemajo v smislu mirovne pogodbe oblast postopoma v prvem obdobju, to je do dneva, ko guverner prevzame izvrševanje svojih dolžnosti na STO-ju, upravljajo STO kot prvi organi oblasti

poveljstva, delujoča v svojih področjih.»

Ne tako, g. predsednik!

G. De Gasperi, ki je gotovo bolj politik nego pravnik, je v svojem gornjem poročilu kar preskočil mirovno pogodbo (ki jo je tudi sam podpisal!) in se vrnil kar na — junij 1945, ko je bila potegnena skozi tedanjo Julijsko krajino tako zvana Morganova linija. Ne tako, gospod predsednik! Morganova linija iz junija 1945, je eno, mirovna pogodba, ki je odvzela Italiji državno oblast nad STO-jem in izpremenila dotedanjo vojaško okupacijsko vojsko v prve, ne več vojne, temveč redne oblastne organe STO-ja, je pa drugo! Funkcije teh organov ne izvršajo iz Morganove linije, pač pa iz mirovne pogodbe, glede katere izvedljivosti je italijanska vlada lahko predvidevala in napovedovala kar koli, ki pa je tu in mimo katere ni mogoče iti, še manj pa je mogoče jo samolastno izpreminjati. Mirovna pogodba pa izrecno priznava tem prvim organom STO-ja pravno in opravilno oblast, saj vendar izrecno določa, da bo STO, od hipa, ko tu ugasne suverenost Italije, upravljano (od vojaških oblastev) v smislu določb začasnega statuta (točka 3., čl. 21.).

Lastnost posebnega meddržavnopravnega subjekta je tudi Italija sama priznala tem organom STO-ja ne samo s podpisom mirovne pogodbe, ampak tudi s tem, da je njimi kot zakonitimi predstavniki STO-ja sama sklenila še v l. 1948 vrsto finančnih in gospodarskih do-

(Konec na tretji strani)

PROTEST proti odložitvi volitev

Glavni volivni odbor Slovenske narodne liste je na svoji seji od dne 8. t. m. soglasno sprejel sledečo resolucijo:

Protestiramo najodločneje proti ukazu Zavezniške vojaške uprave, s katerim so bile občinske volitve v tej coni, ki bi morale biti v zakonitem roku v teku leta 1951, prenešene na leto 1952 brez vsakega stvarnega razloga;

ugotavljamo, da se je Zavezniška vojaška uprava s tem nezakonitim in nedemokratičnim ukrepom uklonila pritisku italijanskih iredentističnih strank.

GLAVNI VOLIVNI ODBOR

njenega bivšega državnega ozemlja in da se iz njega istočasno ustanovi STO. Področje STO-ja je torej z dnem 15. septembra 1947 prenehalo biti sestavni del državnega ozemlja Italije, s tem dnem je prenehala tudi obveznost pravnega reda Italije za to ozemlje, ki pravno

na STO-ju v smislu mirovne pogodbe vojaška poveljstva (angloameriška in jugoslovanska) (glej izjavljana prof. Tomšiča). To jasno izhaja iz čl. 1. Začasnega statuta, ki pravi: »Dokler ne stopi v funkcijo guverner, bodo nadaljevala upravo STO-ja zavezniška vojaška

Bližnji vzhod v vrenju

Arabska zveza stopa odločno na plan proti Angliji

Prvi uradniki Anglo-iranske petrolejske družbe so se komaj vrnili v domovino in komaj je Velika Britanija nekako sprejela, čeprav ne prebolela, težak udarec, ki ga je utrpela na svojem prestižu zaradi izgube svojega gospodarstva nad petrolejskimi vrelci v Perziji, že se je znašla pred novimi težkotami.

V ponedeljek 8. oktobra je namreč egiptvska vlada nepričakovano zahtevala od svojega parlamenta naj sprejme zakon, s katerim bo Egipt enostransko preklical vse obveze, ki jih ima do Velike Britanije tako glede Sudana kakor glede britanske pravice na vzdrževanje vojaške posadke v področju Sueškega prekopa. Opogumljen z uspehom perzijskega predsednika Mosadeka je torej tudi egiptovski ministrski predsednik Nahas paša po-

skusil svojo srečo. Egiptovski kralj naj bi se odšel imenovano »Farak, kralj Egipta in Sudana«.

Labko si predstavljamo, kako je vplivala ta novica na britansko javnost, a tudi na ves ostali svet! Anglo-egiptvska pogodba, ki dovoljuje Veliki Britaniji, da vzdržuje posadko v področju Sueškega prekopa, bi namreč prenehala veljati, šele leta 1956 in med obema strankama so bila že dolgo časa v teku pogajanja za njeno izpremembo. Pogodba sama namreč nikjer ne predvideva, da bi jo ena ali druga strana pred potekom pogojene dobe lahko preklicala. Poteza egiptvske vlade pomeni torej jasno kršitev pogodbenih obvez.

Toda svet se je danes, kakor izgleda, že navadil na take kršitve. Egiptanci hočejo pa, podobno kakor drugi narodi, postati na svoji zemlji svoji gospodarji. Zato ni verjetno, da bi egiptvska poteza povzročila kakršen koli oborožen nastop. Zahodne sile bodo najbrž poskušale doseči vključitev Egipta v obrambo Vzhodnega Sredozemlja in na tej osnovi bo še vedno lahko dana možnost britanskim in drugim tujim četam, da bodo enkopravno z egiptvske vojske sbrleže za obrambo te važne pomorske prehodne točke. Britanska vlada ima namreč trenutno ob Sueškem prekopu 40.000 vojakov.

Težja pa bo stvar glede Sudana. To je velevažna in mnogo obetajoča pokrajina ob gornjem in srednjem toku Nila. Pokrajino so od leta 1899 upravljali skupno Britanija in Egiptanci. Sedaj pa zahteva Nahas paša, da se tudi te obveze do Velike Britanije popolnoma preklicajo. Suverena oblast nad Sudanom naj odšel pripada sudanski zbornici in egiptovskemu kralju, brez evropskega umešavanja. Sudan je namreč za Egipt velike strateške in gospodarske važnosti, ki regulirajo največje zatavnice, ki regulirajo vodostaj reke Nil, ki je ključ vsega egiptovskega kmečijskega življenja. Kdor ima v rokah Sudan, ima torej obenem v rokah tudi sredstvo, s katerim lahko vedno in sodno vpliva na gospodarstvo Egipta. Zato se želi Egipt otrasti britanskega varstva nad Sudanom.

Udarec, ki je s temi egiptovskimi odločitvami doletel Veliko Britanijo, je po Churchillovih besedah veliko hušji od izgube petrolejskih vrelcev, saj prihaja na ta način Egipt v posest najvažnejše postojanke na britanski imperialni poti do Indije, Avstralije in Daljnega vzhoda. Nedvomno je, da bo dogodek kot tak vplival tudi na tizid bližnjih britanskih parlamentarnih vo-

litev, ki bodo 25. t. m.

Toda star pregovor pravi, da so vse stvari tri. Tako je tudi pri tem vrenju na Bližnjem vzhodu. Poleg Perzije in Egipta se namreč baje kuka nekaj neprijetnega tudi v Transjordaniji. V tej državi so pred kratkim ubili kralja Abdulaha, ki je bil velik prijatelj Velike Britanije. Po raznih homatijah, za katere ni verjetno, da bi bile samo izmišljene, ga je nasledil njegov sin Talal, ki se je vrnil v domovino iz Svice, kjer se je že delj časa zdravil. Sedaj pa ved opovedati, da je Talal vse drugačen, kakor pa je bil njegov oče. Bolj kakor za Veliko Britanijo se ogreva za nekakšno federacijo z Egiptom in Saudovo Arabijo. Baje naj bi padel pri njem v nemilost tudi doseđanji poveljnik transjordanjske vojske Glub-paša, ki je pravzaprav britanski častnik.

Koliko je na teh govoricah resnice, bomo izvedeli že v prihodnjih dneh iz Londona, kjer se muči Glub-paša trenutno na obisku in kamor je prispel v nedeljo tudi emir Naif, mlajši brat sedanjega kralja Talala. Toda naj bodo te vesti resnične ali ne, vsekakor drži, da na Bližnjem vzhodu zelo nevarno vre in pohiteti bo treba, da se odnosi prilagodijo potrebam, a obenem tudi koristim vsega svobodnega sveta, za katerega so ti predeli posebno strateško izredno važni.

Angličani liberalci so s Churchillom

Danes so objavili svoj volivni proglas narodni liberalci, ki bodo šli na prihodnje volitve skupno s konservativci. V proglasu poudarja liberalna stranka, ki se naziva neom, odvisno, da ne bo v stani sestavili lastne vlade, in poziva zato vse angleške liberalce, naj se pridružijo narodnoliberalni stranki, ki se je zvezala s Churchillovo stranko.

Preobrazba

V Londonu izhajajoči časopis poljskih emigrantov »Dziennik Polski« piše, da si sovjetske oblasti v Lwovu močno prizadevajo, da bi priklicali poljski značaj tega mesta. Iz notranjosti države so preselili v mesto veliko število kolonov in državnih uradnikov. Preimenovali so ulice in nadomestili stara imena z novimi ruskimi in ukrajinskimi. Tako n. pr. so preimenovali ulico kardinala Sapiehe v Stalinovo ulico, Lyczkowsko ulico v Leninovo ulico, ulico Marije Magdalene v ulico Czajkinoj, Belozynsko v Dzierzynskijevo itd.

Polomil ga je

Za marsala Tita pravijo, da ni noben dober govornik, niti pisec. To se je izkazalo že pri mnogih njegovih javnih nastopih. Ponoven tak primer smo lahko opazovali pred par dnevi.

V svojem govoru v Rankovici-venem se je namreč izrazil na način, da so bili poslušalci prepričani, da je zopet pričel z napadi proti Združenim državam, Veliki Britaniji in Zahodu sploh. V tem primeru bi seveda to pomenilo, da se krega s krumom. Tega pa si v današnjih okoliščinah niti Tito ne more privoščiti. Zato je stisnil zobe in ko je v ponedeljek govoril na kongresu Jugoslovanskih sindikatov v Zagrebu, se je opravičil, da ni hotel napasti zahodnih vlad, posebno ne tistih, ki ga podpirajo, ampak da so bile njegove grožnje namenjene samo domači reakciji, ki je v zvezi s tesnejšimi odnosi med Jugoslavijo in zahodnimi vlesilami zopet pričela dvigati glavo.

V svojem govoru je Tito zopet poudaril, da se varajo vsi oni, ki mislijo, da bo pustil od svojega socializma. Podčrtal je potrebo po nadaljevanju socializacije kmetijstva in opozoril je svoje pristaje, da moraj obiti pozorni tako na kominformiste kakor tudi na reakcionarje.

Ko bi take odkrite besede vsaj nekaterim tujim vsveznalcema pomagale odpreti oči!

Časi so se spreminili

Jugoslavija je podarila Združenim državam stavbo, v kateri so bivali voditelji ameriškega diplomatskega poslanstva v Beogradu od leta 1945 dalje. Dogovor o prenosu lastnine je pretekli petek podpisal ameriški veleposlanik George Allen. Ze prej — 18. septembra — je Jugoslavija podarila Združenim državam v Zagrebu stavbo, v kateri je ameriški konzularni urag in v kateri so ameriške kulturne ustanove.

Pri podpisu dogovora je veleposlanik Allen izjavil, da je darilo viden znak medsebojne pomoči med dvema narodoma in da pomeni darilo dobro voljo in hyaležnost Jugoslavije za ameriško pomoč po vsi leta 1950.

Pred komaj dvema leti bi bil najbrž v Jugoslaviji še obsojen za prisilno delo vsakdo, ki bi si upal samo misliti, kje šele napovedati, da se bodo uradni odnosi Titovine z Zahodom tako temeljito spreminili. Čas res teče in marsikaj tudi kakšno reče...

Nabiralna akcija križarske vojne

Harold Stassen, predsednik akcije križarske vojne za svobodo 1951, katere cilj je, zbrati 25 milijonov članov in 3 in pol milijone dolarjev prispevkov, objavlja, da je akcija podprljena do 24. oktobra, dneva prve obletnice posvetitve zvona svobode v Berlinu.

Stassen je podaljšanje utemeljil s tem, da se naj omogoči vsakemu ameriškemu državljanu udeležbo pri akciji. Poudaril je: »Mi v našem naporu za boj svobode ne smemo popustiti, vzdržati moramo v nasi ofenzivi in razširiti naše delo. Krepko smo začeli s pomočjo ameriškega naroda križarsko vojno za svobodo, toda hladna vojna proti komunizmu še ni dobljena.«

Tristranska izjava

dokončno uradno preklicana

Dne 6. oktobra je bila izdana v Londonu naslednja uradna izjava: »Anglija in Združene ameriške države so zopet svetovale Rimu in Beogradu, naj se čimprej neposredno sporazumeta o bodočnosti Trsta s kompromisno rešitvijo ne računajo na njihovo posredovanje. Mnenje je, da je razdražljivost italijanskih in jugoslovanskih vladnih krogov v tem vprašanju skoro nemogočilo zahodnim silam, da bi kaj pretlagale ali samo kaj svetovale Rimu ali Beogradu.«

Izjava prihaja prav ob zaključku De Gasperijevega poročila v rimskem parlamentu o svojih suspenziji za časa svojega bivanja v Kanadi, da je italijanski vladni predsednik v svojih izjavah bistveno popačil vesti, ki so nam bile znane iz zaključnega poročila o svedbi razgovorov med De Gasperijem, Trumanom in Achesonom. Objavljeni londonski popravek pa postavlja stvari na svoje mesto.

S tem je dokončno uradno preklicana in pokopana zloglasna tristranska izjava z dne 20. marcja 1948, s katero so Francija, Anglija in ZDA svetovale prijete vsaega Svobodnega tržaškega ozemlja Italiji.

KOMUNISTIČNI AGENTI povečujejo svoj pritisk

Iz sovjetskih podložniških držav poročajo, da so komunistični agenti in visoki stalnovski uradniki in v visoki pod sovjetskim gospodstvom na delu, da pobijajo naraščajoče nemire med prebivalstvom. Sovjetski uradniki od časa do časa obiskujejo svoje podložniške države in zahtevajo večji napor od delavcev, obratovodij in vladnih namestencev.

Tako imenovani instruktorji svajroji Ajste, ki ne izvajajo krameljske politike, da bodo z njimi ostro postopali in da jih lahko doleti celo smrt. V Latviji so na primer sovjetski agenti v 1936 občinskih upravah. Krajevni voditelji so dobili svarila zaradi njihovih »zmotv« v preteklosti. Poročajo tudi, da kolektivizacija v Latviji ne napreduje tako naglo, kot so želeli komunistični mogotci, in da zaradi tega izvajajo ostre ukrepe.

Težke kazni so izrekli v Estoniji, kjer prebivalstvo odklanja kolektivizacijo. Begunci pripovedujejo, da estonski komunistični instruktorji znova zahtirajo tisto, kar imenujejo »rizarstek nacionalizma«.

Toda vsi ti gospodje, z onimi, ki so nad njimi in pod njimi, si lahko zapomnijo, da se je vsaka kršitev zakonov končno še vedno maščevala nad tistim, ki jih je kršil, ne pa nad tistim, ki je zaradi tega trpel. Tako bo tudi v tem primeru. ***

Pogoste čistke v estonski komunistični partiji so povzročile občutne vrzeli izvežbanega osebeja na ključnih položajih. Do nemirov je prišlo, ko so dobili estonski delavci ukore zaradi neizvedbe gospodarskih načrtov Kremlja.

Zanimiva je nova tehnika, s katero skušajo povečati delovni uspeh Slike delavcev, ki so producični več kot je bilo določeno, objavljajo krajevni časopisi, ne povečujejo pa jim zaradi tega plač.

Zasedanje konference za preseljevanje

Odbor Mednarodne konference za preseljevanje, ki je sestavljen del Mednarodne organizacije dela (I.L.O.), že od ponedeljka 1. oktobra, zaseda v Neaplju. Predstavniki 27 vlad, ki sodelujejo v tem odboru, preučujejo možnosti za mednarodno izmenjavo odvisnih narodnih delovnih moči. Delo omenjenega odbora se opira na dve listini, od katerih je prva poročilo Gospodarskega in socialnega sveta OZN, o finansiranju preseljevanja, druga pa načrt Mednarodne organizacije dela za preseljevanje.

Načrt Mednarodne organizacije za delo, ki ga je ob začetku zasedanja konference predložil glavni ravnatelj I.L.O.-a David A. Morse, predvideva, da bo v petih letih preskrbljeno za preselitev 1.700.000 evropskih delavcev na zahodno poloblo in v Avstralijo.

VESTI z GORIŠKEGA

Od srede do srede

Našo zemljo bi hoteli Seja deželnega odbora

Dne 7. t. m., torej v nedeljo popoldne je bilo v Ljudskem domu zborovanje neofašistov. Zborovanje bi moralo pravzaprav biti na Sadnem trgu, a so organizatorji pravočasno spoznali, da bi njihovi, iz starih časov dobro znani govorniki, prazno odmevali po zapuščenem trgu. Zato so se klavrno umaknili med štiri stene Ljudskega doma, tistega doma, ki je zrasel iz slovenskih žuljev in iz potu slovenskega človeka, a so ga fašisti s silo in prevaro iztrgali iz naših rok.

Počasi se je dvorana polnila z radovednimi, še bolj pa s polnično družhalo bivših črnosrajčnikov. Kot v starih časih je prikorakalo mla romana kakih pet koščenih pobalnikov, med njimi dobro rejena nizka punčara, z zastavami — drug kot običajno zapiceni v trebuh — ki so jih slovesno odnesli na govorniški oder.

Z nekoliko zamude je krajevni tajnik MIS-a začel zborovanje. V uvodnem govoru ni povedal nič novega, razen da so vse druge italijanske stranke odklonile sodelovanje pri tem sestanku. To stvarno in pozitivno dejstvo, ki nam jasno kaže, da ogromni del italijanskega naroda obsoja utopistične, za vedno zakopane načrte starih in novih fašistov, ga je tako podžgalo in razjezilo, da je ves svoj srd in bes razsel nad rimsko vladno in ne nad Slovence in Jugoslavo, proti katerim je bil pravzaprav sestank sklican.

Za njim se je oglašila k besedi stara tržaška fašistka Ida Vecchi, ki ne more prebaviti ne zavestni, kot ne rimske vlade, od katere je zahtevala, naj že enkrat da prostovolje s njeno mladino, da ponese čast in dostojanstvo sedanje ponižane Italije na vrhove Mussolinijeve Italije.

Glavni in najbolj strupen govor si je pa prisvojil zakotni profesor — menda je profesor zgodovine, ker se je večkrat ponašal z raznimi zgodovinskimi podrobnostmi. To je zagorel južnjak, ki se je naselil v našem mestu, od koder se ne mara več vrniti v svoje rojstne kraje.

Bistvo njegovega govora se da spraviti v sledečo sintezo: rešitev tržaškega vprašanja salla D'Annunzio, sturmglavljenje italijanske demokratske vlade in diktiranje pogojev Jugoslaviji. Ta sinteza nam pokaže v jasni luči ne le bistvo glavnega nedeljskega govora, pač pa tudi bistvo govornika samega in pristni nepotvorjeni značaj Mussolinijevih naslednikov. Večkratni življi na račun vladnih predstavnikov in Jugoslavije so pa pokazali vso moralno višino sbranegega občinstva. To občinstvo se je pokazalo bodesebno lačno in željno takih prostasko-zaljivih govorov. Gre pa za žalostno dediščino Mussolinijeve vzgoje!

Dobro bi bilo, da bi se čimveč naših ljudi, zlasti mladežev, seznanilo s točno vsebino tega govora, da bi spoznali, kaj se nam obeta s strani nekaterih italijanskih krogov, ki so k sreči trenutno brez ugradne oblasti, a imajo na žalost le preveč skritih poti, da nam lahko uspešno škodujejo v naših manjšinskih pravicah. Nepopisno je sovraštvo teh ljudi do Slovencev in Jugoslavije! To sovraštvo ne izvira iz kakega stankarskega trenutnega razloga — ker je n. pr. slučajno sedaj v Jugoslaviji komunistični režim na oblasti, dočim so oni fašisti — ampak je globoko zakoreninjeno rasno sovraštvo. Mussolini je trdo pribil v razgrete glave svojih nadvse zvestih pristašev, da je italijansko pleme nekaj vzvišenege, nenavadnega in da so vsi drugi narodi po naravi sužnji, obsojeni na večno pokorščino veliki Italiji. Iz te osnovne misli izvira zločinska fraza nedeljskega uradnega govornika, da 50-milijonski italijanski narod ne more in ne sme barantati z 12 milijoni jugoslovanskih ciganov! Naj le mimogrede omenimo, da je teh ciganov 16 in ne 12 milijonov! Ubogi zgodovinar, kako velika je njegova srečna in duhovna izobrazba! Ko se je napil lepote in sonca slovenske zemlje, je začel sipati fašistično sovraštvo na vse, kar je slovenskega in slovanskega. Razgalil je svoje sirotino telo in kraje, od koder je prišel Slovenska sončna Gorica je prelepa, opojni duh njenih lip je presladak, da bi se zagoreli južnjaški zgodovinar vrnili v svoje ovčje vasi in na kozje steze, koder je morda tudi sam v svoji mladosti raztrgan in umazan cepetal kot pristni cigan...

Slovinci smo krotki in potrpežljivi. Toda svetinje domovine in matere so nam drage in svete ter nam postati tudi levi, ko jih je treba braniti. Znal bomo primerno odgovoriti na vsak napad in če je treba bo slovenska kri zopet v potokih tekla po naši zemlji! Lahko bodo fašistične ječe zopet sprejele med svoje ledene črne stene bela nedolžna telesa naših žena in sestra, a v boju za naše pravice ne bomo klonili! Slovenski kmet je še vedno tak, kot je bil, ko so na goriškem gradu umirali kmečki punčari. In ni nas sram! Naša preteklost je čista in častna ter bodočnost pred nami je velika!

Naj si torej ti naivneži ne delajo nikakih utvar na naš račun. Vsi zgodovinski dokazi nedeljskega govornika o nujnosti starih mej Italije in celo vzhodnega obrežja Jadranskega morja so plitvi in zastarali. Lahko jih bo profesor zgodovine še dolgo premeval in hranil, a niso več stvarni. Svet gre svojo pot naprej in se ne zmeni za ožone romantične spomine raznih diletantov zgodovine. Zastoj so vsi njegovi obupni pozivi na slavno

preteklost velikih Rimljanov. Pred Rimljani so bili drugi, morda še večji narodi, Egipčani, Babilonci, Grki... o katerih je danes samo še spomin. Njihova doba je prešla in osala je samo zgodovina, ki je zapisala njihove sončne in senčne strani. To je večni, nikdar mirujoči tok življenja, ki gre počasi, a stalno naprej proti večnosti. Se nihče doslej ni tega toka ustavil in ga tudi neznanotno neofašistično gibanje v vsem svojem brezupnem divjem zalatu ne bo!

Clovek je pač zelo omejen pojav na tem božjem svetu. Njegova prizadevanja gredo dostikrat v čisto drugo smer, kot si je sam prvotno zamišljal. Je pa to posledica trde, železne logike, ki ne pozna ne usmiljenja ne zmote. Logika gre slej po svojo pot naprej po danih postavkah in se ne ozira na levo ne na desno. Dostikrat prav ta železna logika dejanj stre tistega, ki je predrzno postavil prvo postavko. Zgodovina to jasno dokazuje, in sicer prav najnovejša zgodovina.

Naj ti zagrizeni sovražniki Slovencev in Jugoslavije nekoliko premislijo te stvari in naj se strezijo vsaj pred logičnim zaključkom svoje katastrofalne politike do Slovencev v maju 1945.

Clovek je pač zelo omejen pojav na tem božjem svetu. Njegova prizadevanja gredo dostikrat v čisto drugo smer, kot si je sam prvotno zamišljal. Je pa to posledica trde, železne logike, ki ne pozna ne usmiljenja ne zmote. Logika gre slej po svojo pot naprej po danih postavkah in se ne ozira na levo ne na desno. Dostikrat prav ta železna logika dejanj stre tistega, ki je predrzno postavil prvo postavko. Zgodovina to jasno dokazuje, in sicer prav najnovejša zgodovina.

Naj ti zagrizeni sovražniki Slovencev in Jugoslavije nekoliko premislijo te stvari in naj se strezijo vsaj pred logičnim zaključkom svoje katastrofalne politike do Slovencev v maju 1945.

Naj ti zagrizeni sovražniki Slovencev in Jugoslavije nekoliko premislijo te stvari in naj se strezijo vsaj pred logičnim zaključkom svoje katastrofalne politike do Slovencev v maju 1945.

Propaganda za pšenico

V nedeljo dne 30. septembra je bil v Gorici v trgovskih zbornici sestanek goriških poljedelcev, kjer so ob navzočnosti predstavnikov raznih oblastev izročili nagrade onim kmetovalcem, ki so v letošnji tekmi za čim večji hektarski pridelek pšenice dosegli najboljše uspehe.

Nagrade so različne: za hribovite lege, za nizke lege, za majhne, srednje in velike kmetije.

Med kmetji je o teh tekmah, ki so bolj ali manj dediščine nekdanje diktatorske vlade pri njeni propagandi avtarkičnega gospodarstva, skoro enodušno mnenje, da so agrestne. Kakor je hvalevredno, da država skrbi za čimvečji prostorski donos, to se pravi čimvečji pridelek na določeni površini zemlje, tako bi se uspeh pravi gotovo prej in uspešneje dosegel, če bi dala vlada namesto nagrad posameznikom isti znesek na razpolago vsem onim malim in srednjim kmetom, ki mislijo sejati pšenico na ta način, da bi jim nudila umetno gnojilo po znanih ceni. Vsi kmetje dobro vemo, da se poleg pravilnega oranja dosežejo dobri uspehi izključno z izdatnim gnojenjem z umetnimi gnojili. Le-ta pa so občutno predraga v razmerju s cenami kmetijskih pridelkov.

Priporočiti bi bilo deželnemu kmetijskemu nadzorništvo, da skuša uveljaviti to upravičeno željo kmetov. Kmet

Kmetijska strokovna šola

Na podlagi preuredbe ljudskošolske izobrazbe je bila ustanovljena strokovna kmetijska šola s tremi razredi. V to šolo se lahko vpíšejo otroci, ki so dovršili peto ljudsko ali pa so uspešno prestali sprejemni izpit. Po končani šoli dobe diplomu nižje srednje šole, s katero se lahko vpíšejo v tehnično kmečko šolo, deklice pa v strokovno žensko šolo. V šoli so predvsem predmeti v zvezi s strokovno izobrazbo naše kmečke mladine. V goriški deželi so sedaj samo štiri tovrstne šole, in sicer v Ločniku, Graški, Fari in Ronkah.

Večerni tečaji

Učitelji, ki so prosili za namestitve na večernih tečajih v območju didaktičnega ravnateljstva iz Gorice in Doberdoba, si lahko ogledajo prednostno lestvico na razglasnih deskah v ulici Croce.

Prepoved prodaje novega vina

Goriški župan je v smislu obstoječih zakonov in na predlog zdravstvenega načelnika odredil, da je do 20. oktobra prepovedana prodaja novega vina kakor tudi sladkega in napol sladkega mošta ter vsako mešanje novega s starim vinom. Zakon predvideva stroge kazni za vse kršitelje.

Cepljenje proti kozam in davici

Obvezno cepljenje proti kozam in davici bo letos od 8. do 13. okt. v občinskem ambulatoriju v ulici Mazzini 7 za otroke mesta samega v Podgori bo pa 15. okt. za otroke tistega področja. V Gorici bodo cepili omenjene dni samo od 9. do 10. ure, v Podgori pa od 15. do 16.

Začetek sej deželnega odbora na goriškem gradu, ki je bil v ponedeljek 8. t. m. ni vzbudil posebnega zanimanja. Razen odstopa socialdemokratskega predsednika g. Marinija, ki iz strankarskih razlogov ne more več sodelovati z demokristjani pri upravi dežele, ni bilo posebnih točk na dnevnem redu.

Večji del zasedanja je potekel v monotonem poročanju predsednika o nastanku, razvoju in zgodovini deželne uprave.

Morda za nas najvažnejši del prve seje je bila druga točka dnevnega reda: Pozdrav in zahvala prefektu Palamari, ki zapušča Gorico. Vsi prisotni so z odobravanjem sprejeli laskavo pohvalo o političnem in gospodarskem pozitivnem delu dosedanjega goriškega prefekta med nami. To nerazumljivo zadržanje tudi manjšinskih predstavnikov v deželnem svetu je končno popravil predstavnik SIDZ g. Rudi Bratuž, ki je ob zaključku seje prošil za besedo in edini protestiral v imenu slovenske manjšine proti obliki poslovnega pisma g. prefektu. Zahteval je, naj se v tem pismu vsaj na koncu izrazi razočaranje in žalost slovenske manjšine nad političnim delovanjem prefekta dr. Palamare v naši deželi, kjer je s svojimi intrigami — pod pritiskom lokalnih sovražnikov — dose-

Cepljenje je obvezno in noben otrok ne bo mogel obiskovati javnih šol brez potrčila o cepljenju.

PRICHETEK POUKA na slov. srednjih šolah

Novo šolsko leto 1951-52 za srednje šole v Gorici se prične v torek, 16. t. m., s šolsko mašo ob 10. uri v stolnici. Dijaki naj se zberejo že ob 9.30 na šolskem dvorišču, odkoder pojdejo v spremstvu gg. profesorjev v cerkev. Naslednji dan, v sredo, se začne redni pouk ob 8.30.

Rok za prijavo dohodkov zaradi odmere davkov je podaljšan do 27. t. m.

Izpitni za davčne izterjevalce

Goriška prefektura sporoča, da bodo v novembru izpiti za davčne izterjevalce in agente. Kdor se želi udeležiti tega natečaja, naj pošlje do 15. oktobra prošnjo na prefekturo s slededimi listinami: zdravniški spričevalo, državljanški list, kazenski list, potrdilo nižje srednje šole, rojstni list, spričevalo lepega vedenja, papirju. Prošilec mora imeti najmanj 18 let dopoljenih. Podrobnejša navodila in pojasnila daje prefektura, soba št. 16.

Dekleta v Anglijo

Kot smo že poročali, je bila v ponedeljek 1. oktobra na goriškem Delavskem uradu posebna angleška komisija, ki je izbirala prošilke za razna dekliska dela na Angleškem. Priglasilo se je 21 deklet, od katerih so jih izbrali 19, ki bodo v kratkem odšle v Anglijo. Osnovna plača znaša 18 tisoč na mesec poleg hrane in stanovanja ter vsa podpora socialnega skrbstva.

Značilna beneško-slovenska hiša z lindo (ograj) v Kalu pri Podbescu

gel pri osrednjih oblastvih težke udarce za slovenske šole.

Niti predstavnik Fronte niti predstavnik komunistov, ki po časopisni tako tojevito zagovarjajo nase manjšinske pravice, ni imel poguma vstati in se javno pridružiti zantevam našega zastopnika! Ta začneva g. svetnika Bratuža je bila kajpak po predsedniku odbora!

Sladkor in kava proste cone

Od 8. do 31. oktobra bodo po trgovinah prodajali na nakaznice sladkor in kavo proste cone za tekoči mesec. Na vsako osebo pride 2 kg sladkorja in 400 gr sveže ali 1 kg 320 gr prazene kave.

Javna tehnična zaprta

Ker je zaradi popravil javna tehnična za vozove in kamione na Semenskem trgu za nekaj dni zaprta, se morajo vsi prizadeti obrtniki in tehnici občinskih podjetij v ulici IX. avgusta (Via IX Agosto), ki posluje samo od 8. do 18. ure ter ob sobotah od 8. do 12.

Za olajšanje brezposelnosti

Pokrajnsko združenje obrtnikov je te dni poslalo posebno prošnjo poslancu Baresiju, da bi dosegli direktna naročila za razna obrtniška dela s strani vojaških oblastev za vojško. Kot je znano, so vsa dosejdanja naročila pobrala vedno le velika podjetja, ki so potem ponujala po zelo neugodnih cenah sprejeta naročila raznim malim obrtnikom, ki so zaradi kritičnega gospodarskega položaja v Italiji sploh, zlasti pa še na Goriškem, prisiljeni sprejemati tudi neugodne ponudbe.

Mlekarski tečaj

V St. Vidu pri Tilmentu (San Vito al Tagliamento) bo 12. novembra začel poseben teoretično-praktični mlekarski tečaj, ki bo trajal 6 mesecev. V tem tečaju bo poleg mlekarstva še pouk o knjigovodstvu, bakteriologiji, živinoreji, kemiji, fiziki in travništvu ter drugih stranskih predmetih.

Ker je število razpoložljivih mest zelo omejeno (bodo sprejeli samo 15 učencev), bodo morali prošilke narediti sprejemni izpit iz Italijanščine in matematike.

Kdor se za tečaj zanima, naj naloži prošnjo na ravnateljstvo zavoda na navadnem papirju in naj priloži še sledeče listine: rojstni list, kazenski list in spričevalo lepega vedenja ter zdravniško spričevalo in potrdilo vsaj V. ljudske šole. Zahtevana starost je od 18 do 30 let.

Podrobnejša navodila daje Kmetijsko nadzorništvo v ulici Duca d'Aosta.

Zimski urniki

Mesnice so s 1. oktobrom začele poslovati po novem zimskem urniku, in sicer: odprte so vsak delavnik od 7. do 13. ure, ob sobotah tudi popoldne. Ob nedeljah in praznikih so pa zaprte. Tudi avtobusno podjetje Ribi je že uvedlo nov urnik. V glavnem je nekaj sprememb na progri Gorica-Videm odnosno Milan in Bologno. Iz Gorice odhajajo avtobusi proti Vidmu ob: 7.15, 7.45, 9.00, 12.15, 13.30, 18.15; iz Vidma v Gorico pa pridejo ob: 7.45, 12.15, 14.30, 15.15, 15.30, 18.00.

† Inž. F. RIBI

Znani goriški avtoprevoznik g. inž. Federico Ribi se je v torek zjutraj 9. t. m. hudo pomesrečil pri avtomobilski vožnji na cesti pri Rupi (obč. Sovodnje). V težkem stanju so ga prepeljali v goriško bolnico, kjer je v sredo zjutraj ob eni uri deset minut izdihnil.

Kmetijsko vprašanje na Goriškem

Preteklo nedeljo je bilo razdeljevanje nagrad in priznanj raznim kmetom, ki so pri obdelovanju žita dosegli sorazmerno najlepše uspehe. Ob tej priložili je ravnatelj deželne kmetijskega inšpektorata podal izrpen pregled delovanja kmetijskih organizacij in poudaril veliko zanimanje osrednjih in krajevnih oblastev za izboljšanje kmetijskega stanja.

Država je nakazala temu zavodu preko 1.700.000 lir za razne poskusne priprave in izboljšanje kmetijstva na Goriškem. V letih 1948-1950 pa je goriška dežela prejela nad 65 milijonov lir za dela in popravila v kmetijstvu.

Nedavno zaključeno tekmovanje v pridelovanju žita je dokazalo, da bi se s primerno nego lahko zvišal pridelek žita v naši deželi za 35 odst. Naj kmet se mora tega dobro zavedati in zastaviti vse sile da čimprej pridela in se s tem čim bolj osamosvoji.

Gospodarski sistem v Jugoslaviji

S 1. oktobrom tega leta je nestalno jugoslovansko gospodarsko naredilo se en korak, morala naj reši se bolj verjetno nazaj. To bo jasno in objektivno razsodila prav bližnja bodočnost.

Korak je velik in zna imeti usodne posledice ne le za gospodarsko politiko Jugoslavije, ampak tudi za ves politični ustroj sedanjega jugoslovanskega režima, ki kljub vsem lepim besedam laburističnih vsakodnevnih gostov sloni še vedno na bajonetih Rankovićevih oprtjenikov.

Vlada se tega dobro zaveda in se tudi temeljito pripravlja. Njeno edino orožje v tem tihem, a neizprosnem boju na gospodarskem, sedaj vse odločujočem polju, so kmečke zadrugne in državni sektor. Če ta dva odpovesta, je vlada izgubila boj in reši jo vsaj za nekaj časa lahko samo Ranković s svojim dobro preizkušanim sistemom.

Izgledi so kljub optimističnemu gledanju vladnih predstavnikov malo rožnati za vlado. Zadrugne in državni sektorji se namreč sumljivo krehajo. To Tito odkrito priznava v svojih zadnjih govorih, ko navdučuje kmete, naj ostajajo v zadrugah, ki niso bile ustanovljene le za tri leta... Opazja se vedno širša, pravzaprav bolezen med zadrugniki, ki po treh letih skupnega zadrugniškega delovanja silijo iz zadrug, kljub velikanski izgubi, ki jo pri tem imajo. Kot je znano, ima zadrugnik po treh letih pravico iz zadrugne izstopiti, a v zadrugi mora pustiti vse, kar je notri prinesel: vse orodje in vso živino; nazaj dobi le suho zemljo! Tito se verjetno danes keša, da zakon predvideva

to možnost, ki bi jo rad odpravil. Toda dobro ve, da nima v zadrugi nobenega novega člana več in stari zadrugniki bi ne delali niti toliko kot doslej, če bi to naredil.

Ni pa to edini negativni pojav zadrug. Z novim sistemom, ki je odpravil nakaznice in bone na eni ter obvezno oddajo na drugi strani, se je neprilicno pojavila nova še večja težava na mestnem trgu. Gospodinjje sabotirajo zadrugne in državne prodajalnice in se v vrstah gnetejo okoli privatnih stojnic. To ni nikaka organizirana sabotaža iz kakih političnih protivladnih razlogov. To je praktični gospodinjjski čut, ki žene mestne kupovalke k privatnim trgovinam, kjer je sicer blago dražje, a je pravvrstno, sveže, okusno in vse polno izbire ter je tako dejansko ceneje kot v zadrugah. To so dejstva, o katerih poroča radio Ljubljana.

Kaj bodo oblastva ukrenila, da rešijo obstoj in ugled zadrug, je težko reči. Nekaj bodo gotovo morala ukreniti, ker jim drugače grozi polom. Če zadrugne in državni sektor, kljub velikanskim, zelo pristanskim ugodnostim s strani države, ne bodo mogle vzdržati dvojnega s privatnim sektorjem kmetijstva, kar je po dosedanjih izglelih zelo malo verjetno, je ves novi ekonomski sistem v nevarnosti ter je inflacija in vse, kar je z njo v zvezi, neizbežna!

Tako se kaj lahko zgodi, da nov ekonomski sistem, ki je očitvidno naperjen proti samostojnemu kmetu, ne samo klavrno propade, ampak se celo obrne proti vsem listim, ki so ga vpeljali.

3. OKTOBRA: Ugledni beograjski list »Politika« piše, da je rimska teza: »Najprej Trst, nato osuša«, članek zagrebškega »Vjesnika« pa poroča o zalostni usodi Slovencev pod Italijo na Goriškem, o Slovenski Beneciji, Režiji in Karnalski dolini. — Severnoameriška vlada javlja, da je v SZ eksplodirala druga atomska bomba. — Francoski proračun izkazuje 1400 milijard frankov primanjkljaja. — Cete OZN na Koreji so prešle v nenadno omejeno ožjevo proti komunistom. — V Indokini so komunisti zabeležili nekaj uspehov proti francoskim četam. — Kongres angleške laburistične stranke je zaključen ob prepevanju »Internacionale«.

4. OKTOBRA: Anglija preučuje nov nacit resolucije na Varnostni svet O.N. glede petrolejskega spora s Perzijo, ker je sedanja resolucija po angleškem umiku iz Avadana postala orepzrejemna. — Iz avstralska vlada opozarja javnost, da ne sme v teku De Gasperičevega poročila parlamentu pričakovati senzacionalnih odkritij o uspehu njegovega potovanja v ZDA. — Irvanon svari ameriški tisk pred gospodarsko negotovostjo, češ da so listi objavili že 95 odst. atomskih skrivnosti. — Angleški parlament je bil z zaključnim presilnim govorom razpuščen. — Perzijo je zapustil tudi bivši glavni ravnatelj največjega petrolejskega podjetja na svetu Kenneth Ross; s tem je podjetje popolnoma v perzijskih rokah.

5. OKTOBRA: Cete OZN na Koreji uspešno napredujejo na odskodanja naročila pobrala vedno le velika podjetja, ki so potem ponujala po zelo neugodnih cenah sprejeta naročila raznim malim obrtnikom, ki so zaradi kritičnega gospodarskega položaja v Italiji sploh, zlasti pa še na Goriškem, prisiljeni sprejemati tudi neugodne ponudbe.

6. OKTOBRA: Angleški konservativci spretno izkoriščajo v svoje volivne svrhe ljudsko nezadovoljstvo zaradi neuspeha v Perziji. — Vzhodna Nemčija odklanja volitve v obeh delih Nemčije pod nadzorstvom OZN; glede Nemčije je pričakovati sovjetsko akcijo, ki naj bi z dosego enotne Nemčije preprečila njeno oborožitev. — SZ je povabila ameriške gospodarske strokovnjake na svetovno gospodarsko konferenco, ki bo decembra mesca v Moskvi. — V Singapuru so partizani ubili britanskega visokega komisarja za Malajo Henryja Gurneya. — Jugoslovanska vlada je vložila pri italijanski vladi protest zaradi sojenja v Lucchi skupine italijanskih partizanov, ki so med vojno sodelovali z jugoslovanskim IX. Korpusom.

7. OKTOBRA: Predsednik ameriške atomske komisije Gordon Dean javlja, da v ZDA pripravljajo novo atomsko orožje. — »New York Times« meni, da lahko SZ proizvaža letno od 12 do 16 atomskih bomb. — V Franciji so bile delne pokrajinske volitve, pri katerih so središčne stranke ohranile svoje položaje, skrajne pa nekoliko nazadovale. — V Jugoslaviji je izvršena reorganizacija gospodarskih ministrstev v znamenju odpravljanja zavirajoče državne burokracije; prve posledice tega ukrepa so ukinitve žilitskih nakaznic, dvig plač in vračanje k suobodni trgovini na podlagi ponudbe in povpraševanja. — Perzijska vlada javlja, da je še vedno možen kompromis z Anglijo glede petrolejskega spora.

8. OKTOBRA: Tito je v dveh govorih, v Zagrebu in v Rankovićevem, pojasnil osnovna gospodarska stremiljenja jugoslovanske vlade; pri tem je poudaril, da ima Jugoslavija sovražnike ne samo na Vzhodu, ampak tudi na Zahodu, kjer jim načeljuje Vatikan. — Poveljstvo OZN je sprejelo komunistični protipredlog, zaradi česar se bodo pogajanja za premirje na Koreji nadaljevala v kraju Pan Mun Jom. — Angleško laburistično javno mnenje smatra Bevana za bodočega vladnega predsednika. — Egipčanska vlada je odpovedala sporazum z Anglijo glede angleških posadk ob Sueškem prelivu in proglasila kralja Faruqa tudi za kralja Sudana.

9. OKTOBRA: Anglija želi kljub sporu z Egiptom zaradi Sudana in angleških posadk ob Sueškem prelivu, da bi Egipt sodeloval pri skupni zahodni obrambi Srednjega vzhoda. — Arabska liga ponuja Egiptu svojo podporo v sproženem političnem boju z Anglijo. — Irak izjavlja, da znenkrat ne misli podpravit svoje petrolejske industrije. — Pri upravnih volitvah na Norveškem so zmagali socialisti, medtem ko so komunisti znatno nazadovani. — Jože Vilfar, vodilno jugoslovansko odposlanstvo v Abesinijo, da vzpostavi z njo redne diplomatske odnose.

Due uri v komunističnem rajju

Slovenska demokratska zveza in KP naj organizirata „debato“ v vlak

Dunaj, na začetku okt. 1951

Prav te dni sem se pogostokrat spomnil nabrežinske debate med SDZ in KP. Kadar koli me pot za nese na Dunaj in mi kotičkaj čas dopušča, se mi zdi majhen skok v dunajsko okolico se najlepše razvedrilo. Marsikateremu mijašemu Tržačanu verjetno niti ni znano, da živi v neposredni bližini Dunaja nekaj deset tisoč Hrvatov strnjeno na svoji zemlji, ki jo imenuje „Gradišćansko ali po nemško Bugenland. Ti beli Hrvati so stoletja živeli pod madžarsko oblastjo, ki je na vse načine preganjala njihov jezik, njihove sege in navade.

Po prvi svetovni vojni so prisojili deli del Gradišćanske Avstriji. Pri tem pa so potegnili novo državno mejo med Madžarsko in Avstrijo tako, da je del Gradišćanskega z glavnim mestom Sopronom ostal še nadalje pod madžarsko oblastjo in prav ta del seče železniška proga, ki veže severni del pokrajine z južnim. Mirovna pogodba pa je l. 1920 zagotovila Avstriji, da lahko uporablja tudi tisti del proge, ki poteka po madžarskem ozemlju. Potnik, ki potuje iz dunajskega Novega mesta v Nemški križ, mesteca, ki leži v srednjem delu Gradišćanskega, se vozi potemtakem precejšen del vožnje po madžarskem ozemlju.

Zadnjič me je pot nanesla med bele Hrvate tik pred roparskim priklučenjem Avstrije k Hitlerjevemu rajju, zato je bila moja radoved-

nost in želja obiskati nekatere nekdanje prijatelje in znance se prav posebno goreča. Radovednost pa ni znala samo mene, v vlakcu sem srečal kar tri časnike: enega Svirčarja, enega Američana in enega Italijana, ki jih je — kakor mene — mikalo pokukati skozi železno zaveso v raj ljudskih demokratičarjev.

V malem trgu Wulkaprodersdorf smo vstopili v madžarski vlak, ki prihaja iz madžarskega mesteca Neusiedel. Ta vlak je prava posebnost. Vozi iz Madžarske, prestopi avstrijsko mejo, prehaja zopet na madžarska tla za dve uri, nato vozi zopet precej časa po avstrijskem ozemlju, da se končno izgubi v madžarski panonski ravnini.

Vagoni so prave predpotopne železniške barke. Tako zanemarjenih vagonov nisem srečal niti med vojno. Sedeži in tla so enako umazana. Po česnu in človeškem potu zavdaja, da ti kar slabo prihaja. Sipe v oknih so zamenjali po večini z lepenko ali deskami, zato pa so vagoni od zunaj in od znotraj bogato tapetirani z neštevilnimi sliki (živjo) plakati za Stalina, Rakosija, Dobjija itd. Seveda ne manjka podobnih plakatov, ki jih po tržških ulicah za račun iste centrale lepi tržška KP. Sovjetski priskledniki so vsem komunističnem svetu enaki, strašno korajžni navzdol, hlapčevsko ponižni navzgor, najbolj goreči pa pri koritih...

Počasi je naš vlak sopihal proti madžarski meji, vagoni so mad-

žarski sprevedniki zaklenili in čez nekaj minut smo že obstali na meji, pravzaprav že čez mejo. Nobelega pregleda potnih listov in tudi nobene carinske sitnosti! Prišli smo v deželo mirovnih golobov in oljnih mirovnih vejic. Dokazov nič koliko!

Kot debela gosjenica se vleče bodičasta ograja vzdolj vse meje. Na nekaterih mestih je tudi po 15 do 20 vrst bodičaste žice. Tudi se takoj spreten poljski dolgošček se ne bi pretaknil skozi. Pa ne zato, ker bi mogoče poskušal kdo iz raja na svobodo, kaj še, zato, da se ne bi vtihotapili v raj ameriški in angleški špijoni, bi dejal g. (dr.) Bidovec. Na vsakih par sto metrov vzdolj žične ograje so postavljeni do 6 metrov visoki stražni stolpi. Pravi bodičasti kitajski zid! Naš vlak se je ustavil tik pod takim stolpom. Za gostim žičnim bodičevjem leži precej širok pas neobdelane zemlje. To so zloglasna minška polja, o katerih so nam s strogim pripovedovalci že v Wulkaprodersdorfu. Za minkim poljem se razprostira širok pas skrbno spiranane zemlje, na kateri se že od daleč spozna vsaka sled človeka ali živali. Sele za tem pasom prično kmečka polja.

Pred odhodom vlaka, ki je šel vsega dva vagona, je kopica vojakov v sovjetskih uniformah in z avtomatično puško v rokah zasedla vsa vagona stopnišča. Nismo mogli uganiti, kaj naj to pomeni in priznati moram, da so se nam prav pošteno tresle hlače. Sopotnik, domačin pa nas je počul, da se madžarski državljani radi poskušajo pogoniti na vlak, ki vozi z razmeroma majhno hitrostjo, da bi se tako rešili ljudsko-demokratskega raja in jo popihali v Avstrijo, v svobodo. Bog varuj, če bi tega so, potnika slišal (dr.) Bidovec!

Z oljčnimi strojnimi in golovjimi ročnimi bombami v spremstvu smo počasi prispeli v Sopron. Mestece je pred ljudsko-demokratske osvoboditve slovelo kot eno najlepših in najprijetnejših bivališč v zahodni Madžarski. Danes kaže mesto gola rebra. Porušene strehe iz prevotleno zidovje so ljudje pomajšili s pločevino, deskami ali s katramirano lepenko. Razvalin nič koliko, izgleda pa, da se ljudje iz njih niso umaknili. Velika večina jih je brez okna, proti mrazu in dežju so se ljudje zavarovali s staro konzervno pločevino, z deskami ali lepenko. Fasade nekdanjih vil so brez ometa, ograje so razdejane in na vrhovih se kupijoje smeti, gnoj in razni odpadki. Med tem razdejanjem se dvigajo dimniki tovarniških poslopj, ki so tudi strahovito zanemarjena, zato pa pestro nacičkana z »ljudsko-demokratskimi« gestli, s sovjetskimi zvezdami, z ogromnimi slikami in vsemi tistimi bizantinskimi neokusnostmi, ki pripravljajo zdravemu človeku trebušne bolečine. Zdi se ti, da si prišel v mesto, ki ga je naskočil cirkus.

Ulice so polne nemih, sivih pasantov. Nič se ne ozre na vlak, tu pa tam pomaha majhen otrok v pozdrav in to je tudi vse. Odrasli so slabo oblečeni, otroci umazani in bos, ženske so izgubile vsako eleganco in privlačnost. Azija je prišla na obisk k svoji izgubljeni hčeri in ji dala svoje azijske obličje.

Dvajset minut smo stali v Sopronu. Takoj po prihodu so naš vlak obstopili do zob oboženi angeli miru. Nič se ni upal približati se vlakcu. Ustavili smo se še enkrat na mili madžarski postaji in tudi tu so nas obstopili oboženi stražniki. Čez dobre četrt ure smo po-

novno prečkali gsto bodičasto ograjo z minkimi polji in španski jezdci; zapuščali smo raj miru in svobode. Misli pa so mi uhajale v nabrežinsko kinodvorano, k (dr.) Bidovcu, ki je tudi potoval — kakor je takrat zatrjeval — po Madžarskem in verjetno sodoživljal še vse pestrejšie slike komunističnega raja, pa je o tem molčal...

Mislím, da so vse zadebate s komunisti izven komunističnega raja odveč in brez pomena. Toplo pa priporočam SDZ in KP, da prihodnjo debato organizirata na tej zanimivi progi. K taki »debatit« bi KP lahko poslala svoje prisklednike I. kategorije — seveda Tržačane — in prepričan sem, da bi ji tri četrtine priganjaveč že na avstrijskih tleh pokazale figo. Saj Tržačani niso slepe salobarde. Seveda bi morala SDZ v tem primeru za htevatí najmanj dvanajstotico prvakov KP, ki bi jamčili, da se oboženi angeli miru iz vagonskih stopnišč ne bi preselili v vagonске kujepe. Skoda samo, da naši delavci, ki tako lahkoverno nasedaajo lažem plačaním kominformističnih agentov, ne morejo na majhen izlet po tej silno zanimivi progi. Če bi se to zgodilo, koliko prisklednikov bi ostalo brez sklede!

P - p - k

KMETIJSTVO

Natečaj za vzdrževanje hlevov

Področno kmetijsko nadzorništvo razpisuje z vsoto, ki so jo stavili na razpolago Tržška mestna hranilnica, Kmetijski konzorcij in Nadzorna komisija za uvozno živino, med živinorejci področja, »NATEČAJ ZA DOBRO VZDRŽEVANJE HLEVOV«, s naslednjimi pravili:

1. Glavni namen natečaja je, vzpodbujati živinorejce k boljšemu vzdrževanju živine in k izboljšanju higijenskega stanja hlevov.

2. Natečaja se lahko udeležijo vsi kmetovalci. V ta namen morajo vložiti, na navadnem papirju, prošnjo v roku do 15. oktobra 1951, naslovljeno na Področno kmetijsko nadzorništvo — Tehnični oddelek — ulica Ghega št. 6-I. V prošnji morajo navesti: priimek in ime natečajnika, očetovstvo, bivališče, kraj posestva in hleva (s potrebnimi navodili, ki omogočajo najti označen kraj).

Natečaja se ne morejo udeležiti oni kmetovalci, ki imajo v teku prošnjo za dodelitev prispevka na

podlagi zakona za splošna izboljšanja.

3. Po pregledu pravočasno predložene prošnje bo pristojna ocenjevalna komisija v naslednjih 45. dneh izvršila brez predhodnega obvestila pregled v poštev prihajajočih hlevov z namenom, da ugotovi njihovo začetno stanje.

4. Natečajniki bodo morali izvršiti v hlevih izboljšanja (ki so navedena pod 5. točko) v času do 28. februarja 1952. leta.

5. Upoštevale se bodo naslednje izboljšave:

- a) majhna izboljšanja in navadno vzdrževanje prostorov, ki so namenjeni bivališču živine (popravilo odpadnih ometov, pobeljenje proti muham, pobarvanje vrat in oken, vložitev novih šip, mrež na oknih itd.);
- b) izboljšanje zdravstvenega stanja plemenske živine (čistoča prostorov in živine itd.);
- c) izboljšanje načina krmljenja živine (traba in pripravljane močnih krmil, mineralnih soli, računanje obrokov, izboljšanje napajanja itd.);
- d) izboljšanje načina molže, kigena in manipulacija z mlekom;
- e) izboljšanje načina vzreje telet in
- f) druga manj važna izboljšanja, ki jih bo smatrala ocenjevalna komisija za potrebna.

6. V roku do 31. marca 1952. leta bo izvršila natečajna komisija, brez nikakega obvestila natečajnika, drugi pregled, da ugotovi, katera izboljšanja so bila izvršena in kakšno je stanje vzreje živine ob koncu natečaja. V posesti vseh podatkov, ki so potrebni za odmero nagrade, bo komisija sestavila vrstni red nagradencev in predlagala nagrado. Seznan mora natečajna komisija dostaviti Področnemu kmetijskemu nadzorništvu v roku do 15. aprila 1952.

Proti seznamu natečajne komisije ni ugovora!

7. Natečajna komisija ima na razpolago naslednje nagrade:

- 1 prvo nagrado L 30.000 (L 30.000)
 - 3 druge nagrade L 20.000 (L 60.000)
 - 6 tretjih nagrad L 10.000 (L 60.000)
 - 10 četrtih nagrad L 7.500 (L 75.000)
 - 15 petih nagrad L 5.000 (L 75.000)
- Skupaj: L 300.000

Zborovanje MSI-ja v Trstu

Dne 7. oktobra je bilo v največjem tržškem gledališču Rossetti veliko fašistično zborovanje pokrete MSI. Kot glavni govornik je nastopil novi aducev Avgust (da) Marsiani.

Glavne misli njegovega govora so navedene v uvodnem članku na današnji goriški strani; izgleda namreč, da so se govorniki na goriškem popoldanskem zborovanju MSI-ja navzili vseh protislovenskih dobrin, ki jim jih je predpoldne serviral njihov vodja v Trstu.

De Marsanich si je razen tega s posebnim užitekóm privoščil v angloameriški coni STO-ja prav vseh angleških in ameriških političnih stremljenj in ustanov v svetu, vključno atlantsko zvezo, tako da se moramo začudeno in zaskrbljeno vprašati, če ni nespametno, da ne rečemo drugače, omogočanje takih zločinskih izlivov na svobodnih tržških tleh zaradi napačnega tolmačenja demokratične svobode tiska in besede!

NASPROTI HLADNI ANEKSIJI?

(Nadaljevanje s 1. strani)

govorov čisto meddržavnopravnega značaja!

De Gasperi in ZVU

Mnenja smo torej, da je ta del pravno-politične dizertacije G. De Gasperi izpadel precej ponesrečeno. Se bolj ponesrečen se nam zdi njen sklep o domnevni polnoveljavni zakonodajni in upravni oblasti Italije na tem področju, nad katerim pač ona nima več nikake državne oblasti.

Ne bomo razdeljevali takoj v oči padočega poučarja, s katerim je predsednik italijanske vlade nekako klical na odgovornost (sic!) — Zavezniško vojaško upravo v Trstu, če te njegove očitno protipravne teze ne uvede v coní A v svojo upravno prakso. Nimamo sicer nobenih posebnih razlogov, da bi branili dosedanje upravno prakso ZVU. Saj je ZVU doslej podpirala, razen deloma na šolskem področju, skoraj izključno le italijanske težnje in nam Slovencev s tem prizadela očitne in težke krivice na vseh poljih javnega življenja. Ne moremo pa mimo ugotovitve, da je predsednik italijanske vlade s svojo formulacijo teze o nadaljevanju italijanske suverenosti nad tem ozemljem vsaj na zakonodajnem in upravnem polju ne samo nadkrilil vse dosedanje protipravne argumentacije v tem oziru, ampak očitno pokazal svoj namen, da izlizi še poslabšanje protipravnega stanja na tem ozemlju. Če se ni mogoče tega ozemlja vrniti Italiji po pravni poti, naj bi se s polnim zakonodajno-upravnim izenačenjem vrnilo v Italijo po poti — rekli bi — hladne aneksije!

Pri tem g. De Gasperi pozablja, da je z ugasnitijo italijanske državne oblasti prenehala na tem ozemlju tudi veljavnost italijanske

zakonodaje. Zakoni, ki so bili tukaj veljavni dne 15. septembra 1947, so postali zakoni STO-ja, kakor je bila avstrijska zakonodaja, ki je bila tu v veljavi, postala po aneksiji tega ozemlja k Italiji italijanska zakonodaja. Ti zakoni mora ostati v veljavi, dokler jih ne izpremeni guverner (čl. 10. Začasna statuta), ali pa, v kolikor so že sedaj nezdravljivi z določbami Stalnega statuta, že ZVU kot sedanjí zakoniti oblastni organ STO-ja. Čl. 2. Začasnega statuta izrecno predvideva, v zadnjem stavku svojega prevega dela, uporabljivost določb Stalnega statuta že sedaj. Ni dvoma, da so tu mišljene zlasti določbe o jezikovnih pravicah in o državljanstvu prebivalstva STO-ja.

Kaj hoče?

Kaj hoče torej predsednik italijanske vlade? Ali bi ne bilo bolje, da se spusti iz ničevih retoričnih višav na realna tla in prizna, da mirovne pogodbe glede Svobodnega trž. ozemlja ne more samolastno izpremeniti ne on, ne nihče na svetu ter da iz tega dejstva izvaja logične posledice za dobrobit svojega naroda, mesto da hujska ZVU na nadaljnje protizakonite podvige proti mirovni pogodbi? Ali ni dovolj, da so Slovenci in Hrvati STO-ja, vkljub petletni krvavi borbi proti nasilnem nasilju in vkljub mirovni pogodbi še edini narod na vsem svetu, za katerega še vedno velja nasilniški zakon, ki mu prepoveduje celo uporabo lastnega jezika?

Mnenja smo, da bi bila dolžnost ZVU, da v odgovor na gornje izjavljeno sverilo končno pristopi k izvajanju mirovne pogodbe na področju, ki ga upravlja. Za to je ZVU, odgovorna pred mednarodnim forumom, ki ji je poveril to upravo in za — nič drugega!

Dr. Franč TONČIČ

Iz slabih, gnilih jabolk izdelujejo jabolenik, iz tega pa žganje. Otroci in žene že zarana jutraj pobirajo delno gnila in črva jabolka po raznih travnikih in jih nosijo polne koše domov. Če jih človek pogleda, vidi, kako trpijo ti ljudje, da si pripravijo za pijačo nekaj litrov jabolenika, ki je skozi vse leto njihova glavna pijača. Dobro gljačo, kateri pravijo »vinos«, pridelajo iz posebne vrste hrusk »tebolke«. Kjer je previsoko za uspevanje trte, imajo samo to »pijačo«.

O TRGOVSKEM POLOZAJU

Benečani pravzaprav nimajo trgovine v pravem pomenu besede. Omenili pa bomo v glavnem, kako trgujejo, ali bolje, kako zamenjujejo svoje blago in pridelke kakor v času naravnega gospodarstva.

Ker je glavna hrana polenta, se večina prekupevanja omejuje na koruzo in njene izdelke. Največ voziijo jabolk po Furlaniji, da bi jih zamenjavali s koruzo. Zberejo nekaj vrec sadja, naložijo ga na vozček in peš odpotujejo v notranjost Furlanije.

Tam začne romanje od hiše do hiše, da zamenjajo pravilno jabolka s koruzo. Takšno življenje je prav težko, polno je žrtve, ponižanja in zasramovanja. Spijo v senu ali v hlevu na slami; jedo pa kar

SLOVENSKA BENEČIJA Življenske in družabne prilike beneških Slovencev

jim ponudijo vaščani.

Tako zamenjavajo tudi kostanj in krompir.

Drug dohodek je seno, katerega imajo mnogo, ker so po hribih sončni pašniki in ne gozdovi, kakor drugod. Ko pride čas prodaje, vidiš dolge vrste ljudi, ki nosijo na glavi seno, povezano z vrvo, do bližnjih cest. Pri tem delu si vaščani pomagajo med seboj.

Gospodinjje pa imajo svoje dohodke od jaje in masla. S temi kupijo, kar se doma potrebuje: riž, testenine, sladkor, sukanec in kavo, ki je le za bolnike in otroke. Z denarjem, ki ga dobijo od prodaje jaje, si kupijo obleko za sebe in za otroke.

Odrasli morajo skrbeti sami zase. Zato hodijo, zlasti fantje, v gozd, da sekajo drva po pogodbi ali sva polovčev. Vsih tudi kuhajo ognje, nato ga vozijo prodajat v Čedad. Izkupiček od telet ostane gospodarju. Z njim kupi koruzo, par čevljev, kakšno obleko in plača davke.

Tako živijo naši Benečani iz leta v leto.

Ob sobotah, če pogledamo v Ce-

dad, dobimo tam skoraj samo Benečane. Mestece se živi v tem dnevu in v postane kakor mravljišče. Po vseh ulicah je velik promet, da človek težko prodre s kolesom ali z avtomobilom. Zdi se, da smo v kakšnem slovenskem mestecu na Kranjskem ali na Gorenjskem. Domačini se kar izgubijo pred Beneškimi Slovenci. S hribov in dolin pridejo na semenj, da bi si kupili ceneje kakor čez teden po vaških trgovinah v dolinah.

Navadno kupujejo v dolinah, kar potrebujejo za vsakdanje življenje. Dosti Benečanov ima v Čedadu tudi gostilne, trgovine in majhne obrti svoje ali pa v najemu. Slovenci pa zabajajo radi le tam, zlasti v gostilne. Tam se pogovarjajo o svojih stvareh in veselo popivajo v družbi.

Obrti Benečani pravzaprav tudi nimajo. Tu pa tam dobis mizarja, čevljarja, krojača ali šiviljo; a ti delajo samo za domače potrebe.

V Sovodnjski dolini izdelujejo grablje. Najvažnejša vas te vrste obrti je Trčmun, rojstna vas Ivana Trinka. Iz te doline jih potem po-

šiljajo po drugih vaseh. Znani trg grabelj je St. Peter Slovenov, kamor prinesejo od vseh strani grablje na praznik sv. Petra. Tja jih pridejo kupovat od vseh krajev za čez leto.

To skromno življenje je vplivalo na ljudi, zlasti po tej vojni, da so se preselili v tujino ali pa šli v tujino iskat dela in kruha.

Ker nimajo zasluzka, je življenje zelo revno, kar pridelajo doma pa ne zadostuje. Če bi imeli zasluzek, bi z njim plačali davke in kupili, kar vsak dan potrebujejo. Ostali zasluzek bi bil za obleke in obuvene.

Tega pa v domačem kraju ni, zato so si šli poiskat drugam, česar jim rodna zemlja in domača oblašč ne moreta in nočeta dati. Mnogi so šli v Belgijo, Francijo in drugam. Toda tam niso dobili dela in zasluzka po svojih željah. Dela si ne morejo izbirati, drugega pa ne dobijo kakor v rudnikih.

Benečani seveda niso bili vajeni takemu težkemu delu pod zemljo, ker so vedno živeli prosti na sončnih poljih in senožitih ali v senčnih hribovskih gozdovih, polnih ši-

stega in zdravega zraka. Vračali so se kmalu, malo jih je vzdržalo pri težkem rudniškem delu! Večina jih je zbolela; mnogi so se vračali z bolnimi pljuči. To svoje zlo pa so hoteli prikriti, kakor da bi šlo za velik greh...

O KULTURNEM POLOZAJU

Nepismenost je pri Beneških Slovenceh redka. V glavnem je omejena na stare ljudi, in sicer skoraj samo na ženski spol. To pa zato, ker v starih časih v Beneški Sloveniji sploh ni bilo šol in ženske niso hodile po svetu ter niso šle k vojakom. Saj večina moških, če že ne vsi, so se naučili čitati in pisati pri vojakih, ko so čutili potrebo, da bi poročali novice domačim. Ko so odšli šole, so bile to le italijanske šole in zaradi tega deca ni napredovala v znanju. Komaj so se naučili podpisati se!

Štedilnom ugotovimo velik številni porast šol, kar je pač v zvezi s potujčevanjem. Naša inteligence je skromna, zavedna seveda, in se omejuje skoro izključno na duhovnike. Ti so bili vzgojeni pod

modrim vodstvom narodnega buditelja mons. Ivana Trinka. Ostaja inteligence, čim se je izobrazilja, ali je šla v tujino ali je samo škodila narodu, ker je postala v borbi za svoj obstoj orodje tuje propagande. To se opaža zlasti med učiteljstvom.

Sedaj pa imamo osemindvajset dijakov in dijakinj na slovenskih srednjih šolah, kar je važen znak narodnega prebujanja. Ti so naše upanje, ti bodo naši narodni delavci, naš ponos in naša bodočnost!

Benečani so prestali že mnogo preizkušenj ter tiho in počasi, a odločno sodijo o prilikah v svetu in doma. Današnja generacija ne ve, kako so Benečani nekoč živeli veselo, prosto, svobodno, toda slišali so o tej preteklosti in hrepenijo po njej.

Slovenska Benečija se prebuja! Največji dokaz prebujanja je — kakor smo že rekli — število dijakov, ki obiskujejo slovenske srednje šole.

Ti se izgrajujejo v bodoče preporoditelje in voditelje beneškega ljudstva. Oni imajo nalogo, vzburiti v beneškoslovenskem ljudstvu zavest, da pripada njihov rod slovenskemu narodu in da mu je Slovenija naša skupna mati.

J. OLIVERSKI
Konec

VESTI s TRŽAŠKEGA

Bazovci, Riko in še nekaj

Naj komunisti ne potarjajo bazovskega mučeniškega poslanstva

Pri nas se življenje razvija ob vsaki obletnici bazovskih žrtev. Takrat prihajajo na posvečeno mesto fašističnega morišča vsi pravi nacionalni Slovenci, da se poklonijo junakom, ki so žrtvovali svoja življenja za slovenske narodne pravice in da ob spominu na te resnične narodne junake utrdijo in poglobijo svojo narodno zavest; ogleklijo svojo voljo za nadaljnje težke borbe in erpajo novih sil, ki so nam potrebne za naš nadaljni narodni obstoj, ki ga danes v isti meri ogrožajo fašistični nasledniki in komunistični fratelanci.

Prihajajo pa tudi tisti, ki niso imeli s slovensko narodno borbo nikoli nobene zveze; ki so ob času, ko so fašistične svinčence vodile slovenska narodna prsa, nosili črne srajce in z zagrizenostjo fanatika ali celo janičarja kot fašisti ali komunisti zasramovali delo, življenje in trpljenje slovenskih mučnikov, nacionalistov. Danes, ko so ti junaki že desetletja pod zemeljsko rušo, si nesramno osvajajo dela bazovskih žrtev v svesti si, da lahko nemoteno spekulirajo z nacionalnimi žrtvami, ker so gorjupc spoznali, da narod odklanja njihovo megljeno internacionalo v pravičnem spoznanju, da velike rube zrejo male in da se prav posebno odklanja njihovo spolzko fratelanco.

Prihajajo tudi tisti, ki so ob času fašističnih zločinov stali v vrstah mučeniških načel, pa so jih kasneje zavrgli za skledo komunistične minestrje. Vsi ti se zavedajo, da mučeniški ne morejo vstati in jim zabrusiti v obraz besede, ki jih zaslužijo, pa se zato trudijo, da bi potvarjali mučeniško poslanstvo in blatili tiste, ki so ostali zvesti temu poslanstvu.

Iz leta v leto pa opažamo, da je tistih, ki so ostali kot granitni bloki ob strani mučeniškov, čedalje več in da je njihovih takratnih sovražnikov in janičarjev vedno manj. Ne bo dolgo, ko bodo vsiljivci in spekulanti izginiti za vedno, tako kakor bodo brez sledu izginiti njihovi današnji gospodarji!

Ko proslave naših mučeniškov prenehajo, se tudi življenje pri nas sprevrže v zasidje. Komunistične strankarske dresure vidaljevskega ali babičevskega komedijanstva smo Bazovci sili do gnila. Ob koncu prejšnjega meseca sta zopet prišla solti pamet Bazovcem poklicna kominformista Malalan in Zvonko. Zanimivo je pri tem to, da pri nas še nikoli ni govoril komunist, ki ne bi bil uslužben pri partiji ali njenih privrsekih. Kakšno veljavo pa imajo besede plačanih agentov, ni težko uganiti. Saj tudi preprost člo-

vek ve, da uslužbenec nikoli ne more in tudi ne sme javno kritizirati svojega gospodarja, če ne želi da ga ta vrže na cesto. In kakšne vrste je prav komunistični gospodar, ne velja izgubljeni besed. Zato je bil obisk zborovanja o resničnih braniteljih STO-ja precej klavern. Če bi Riko Malalan govoril n. pr. o »Mastinu« (prašek za odebelenje prašičev), ki ga baje proizvaja KIP, bi na naše suhe Bazovce gotovo napravil prebrčevanjen vtis, tako da se je lotil vprašanja, ki se mu je stalno spodtikalo na jeziku. Resnost in posebno iskrenost teh sbranih bratov se je morala nujno skrečiti na tistih nekaj sto Slojevce, ki si sluzijo svoj kruhek s pridigovanjem in širjenjem vsakokratnih direktiv Vidali-ja, ki pa so vedno samo take, kakršne naroča Moskva.

Zaenkrat so ukazali »boljšo rešitev«. Ta ima v samem Trstu drugačno taktično tolačenje kakor pa v Milanu. Pa tudi v samem Trstu je recept za Slovence drugačen kakor za Italijane.

Precej zabaven pa je bil tisti del modrovanja, v katerem sta komin-

formovska propovednika zahtevala, da morajo Američani in Angleži takoj s STO-ja. Te besede so v resnici le s težavo privrele na dan. Saj ni čuda, kaj pa visoke najemnine na Opčinah, ki jih s takim navdušenjem navijajo Američanom prav kominformistični veljaki? Izgovarjajo se sicer, da to delajo samo zato, da bi čimbolj oslabil ameriško finančno moč — krokodilске solze. Kdo bo plačeval te najemnine po odhodu Američanov? Sovjetska zveza? Le vprašajte v sovjetski ooni Avstrije ali Nemčije po oficirskih najemninah, ampak potihoma, da vas ne sliši NKVD. Ej, teorija je eno, praksa pa je drugo! Mi Bazovci smo za ameriške najemnine res malo nevoščljivi. O-pencem, ampak zato nimajo nekateri Openci nobene pravice, da bi nas imeli za norca.

No, ta obisk je le malo razvedril naše zatišje, saj se je končno pri vsej suši, ki vlada, Riko Malalan izkazal za humorista, sicer zunanje res orjaškega, močnejše pa čisto ozkega formata. Pa se bo naredil, saj pravijo, da starost gre na otročje.

Seja Glavnega odbora SDZ

Prvo nedeljo v oktobru t. l. je bila seja Glavnega odbora SDZ za STO v Trstu.

Predsednik SDZ dr. Agneletto je izterpano prikazal vse, kar je SDZ napravila v zadnjem mesecu pri zagovarjanju interesov slovenskega naroda na Tržaškem in obrambi Svobodnega tržaškega ozemlja v zvezi z odgoditvijo volitev.

Naj omenimo predvsem intervencijo, ki jo je napravil predsednik s prizadeti materami glede otvritve otroškega vrta v ulici Donadoni. SDZ se tudi zavzema za otvorenje otroških vrtec na Proseku in Koloniji.

Po prikazanem poročilu predsednika o političnem stanju na Svobodnem tržaškem ozemlju je Glavni odbor razpravljaval o ponovnem prenosu občinskih volitev.

V zvezi z organizacijo SDZ in njenem političnem delovanju so bile iznešene po članih odbora tehtne misli in tozadejni pogledi, ob priznavanju dosedanjega organizacijskega in političnega dela SDZ.

Pomembnost in važnost SDZ prikazuje še najbolj izpadi boljševiško navdahnjenih komunistov; saj je v zadnjih mesecih vsa gonja kominformistov osredotočena proti SDZ.

Naloga SDZ je, da se bori za pravičen družabni red, kateri bo omogočil vsem stanovom dostojno in zadovoljivo življenje, ki ga komunizem ni in ne bo prinesel, četudi komunistični eksperiment že traja nad trideset let.

Končno je Glavni odbor SDZ najodločneje protestiral proti nezakonitemu prenosu upravnih volitev na nedoločen dan v prihodnjem letu in naročil izvršilnemu odboru, da ta protest objavi in ga predloži ZVU sporazumno z glavnim volivnim odborom Slovenske narodne liste.

POUK ANGLEŠKEGA JEZIKA, za novince in naprednejše, dajem poedincev ali v skupinah. Posamezne lekcije v skupinah 100 lir na uro. Uspeh zajamčen v šestih, največ osmih mesecih. Pismene ponudbe poslati na upravo lista pod značko »Pouk« ali pa naj se zainteresirani osebno javijo v upravi.

DEKLE DOBI SLUŽBO V SVICI pri družini z majhnimi otroki. Lastnoročne v slovenski pisane ponudbe s sliko in priporočilom g. župnika poslati na upravo lista pod značko »Pouk«.

PRIDNO IN POSTENO ZENSKO išče slovenska družina. Naslov v upravi lista

Kaj iščejo v Borštu?

Vidaliju romunske volivne pridobitve ne bodo pomagale do zmagel muhasto vreme.

Samo plačan agent KP najde v svoji duši toliko predrznosti, da se vtihotapi v begunska taborišča in poskuša z obljubami in grožnjami slepiti tiste, ki so tvegali svoja življenja in se raztrgani in sestradani privlekli iz komunističnega raja v svobodo. Najde pa tam tudi agente, ki jih je NKVD poslala po isti poti med te nesrečnike, da tudi na svobodnih tleh zasledujejo te nesrečnike, izkoriščajo gostoljubnost demokratičnih ustanov.

Tako sem našel v Borštu na mladega agenta NKVD, ki se je predstavil ljudem za romunskega begunca. Govoril je perfektno italijanščino in resno sem pomislil, če je kdaj sploh videl Romunja. Tržaški agent Kominforma ga je vodil od gostilne do gostilne in ga razkazoval kot osmo čudo sveta. V resnici je bil tudi pravo čudo. Pomislite, beži iz Romunije, ne zato, ker ljudje tam strdaajo na mrtvo, ne zato, ker je v Romuniji na milijone nesrečnih ljudi na prisilnem delu, po zapornih in koncentracijskih taboriščih, ne zato, ker je Groza spremenil deželo v resnično grozo in trpljenje, pač pa je odšel iz komunističnega raja iz — čisto

osebni razlogov. Seveda ni povedal, da mu je vozovnico preskrbel NKVD, da mu je dala na pot dovolj dolarjev, obleke in hrane... Ne, odšel je verjetno zato, ker se je skregal s tačo, da mu je za večerjo postavila na mizo krožnik zabeljene polente, namesto pečenega piščanca, ali pa zato, ker mu je žena kupila premalo elegantne čevlje... Dvojica je bila prepričana, da živijo v našem bregu Spanci, ki se danes slepo verujejo v razne coprnije, pa sta se pošteno zmotila. Tudi plačani Romunci, agenti NKVD ne bodo več preslepili naših ljudi s svojimi coprnjami in lažmi. Res je Romunija daleč od nas in na obisk tja ne more niti izbrana kominformistična tržaška garnitura, kaj šele navaden smrtnik, zato so pa nekdanji učenci velikega Stalina tako blizu, in učenec gotovo ni prekosil svojega učitelja.

Tudi iz romunske moke ne bo več kruha za Lovrihe in podobne zagovornike našija, laži, sleparije in obupnega trpljenja, ki se pa pri vsem tem tako radi bahajo z denarjem ameriških imperialistov! Drugič bomo še kaj več poročali o najnovejših romunskih pridobitvah Vidalijeve volivne propagande.

Jezero v Bregu

Pol me je pripeljala iz Drage v Jezero. Ko sem se potikal po prevoljeni grapi, ki naj bi bila nekaka pot v Boršt, sem se spomnil gostobesednosti dolinskega župana Lovrihe, ki se tako rad trka na svoja rdeča prsa, čes kaj je vasteril za dolinsko občino. Na poti iz Drage do Jezera v resnici nisem opazil nobenega sledu komunistične delavnosti. Nekaj obledelih napisov iz časov veselja rajanja med Lovriho in štovci, to je bilo tudi vse. Niti tistih dolgočasnih sledov, ki so drugod po naši deželi tako pogosti, po znani napovedi: »Kjer se osel valja, tam diško pustila, ni v tem kotu ne duha ne sluha, Skoda papirja in barvanja!«

Ustavil sem se pri znanecu in ogledala sva si vas in njene težave. Ker se je že mračilo, se nama je pridružil nekaj možakarjev in žensk. Sedli smo na zid ob suhem kanalu. Susa je letos uničila vso letino. Nas je bila vse poletje brez vode. Če bi zavezniki ne poskrbeli za najnujnejši dovolj vode, bi ljudje in živali umirali od žeje.

V Boljuncu so porabili težke milijone za komunistično športno igrišče, za asfaltiranje trga in za sto drugih stvari, nam pa niso privoščili niti enega pomembnega javnega dela je pikro zasodnjali starost, ki so mu leta in kraško trpljenje razoralo obraz. Vsulo se je iz vseh ust keriziranje in godrnjanje. »Enkrat so nas komunisti speljali na ledo, je pristavil stari mož, »pa nas ne bodo več!«

Opasilo v Zgoniku

Po nedeljski cerkveni slovesnosti dne 30. septembra je bila v Zgoniku zvečer ponovitev pravilne širidejanke »Sirota Jerica« v režiji g. učitelja Branka Lupina. Igra na prostem je prav lepo uspela, čeprav je precej nagajalo

Objava

Jaz podpisani se v ljudno zahvalim Alojzu Kalinu z Opčin, ker je odstopil in se radovoljno odpisal od moje parcele, imenovane azla njivas, stara kat. 4170, na katero je bil vključen na podlagi kupne pogodbe s »Cassa di Risparmios«.

Trst, septembra 1951
KAREL DANEU pok. Frana Opčine, m. p.

Odgovorni urednik: dr. Janko Ječ Tiska: tiskarna »Adria«, d. d. v Trstu

Mizarji kmetovalci podjetniki! Deske strokave, masovne in trdnih lesov, trame in par-kete nudi najugodnejše

GALEA
TEL. 90441 TRST
Viale Sennino, 2-4

Začetek pouka na višjih srednjiholah v Trstu

Novo šolsko leto na višjih slovenskih srednjiholah v Trstu se začne v ponedeljek 15. oktobra. Učenci in učence višje gimnazije se zberejo k otvoritveni službi božji ob 8.35 v cerkvi v ulici Giustinelli. Učenci in učence učiteljska in trgovaške akademije pa se zberejo ob 10.30 v cerkvi Staroga sv. Antona. Po otvoritveni maši gredo učenci v šolo, kjer jim razredniki sporočijo urnik in druga nevodila za novo šolsko leto. K otvoritveni službi božji so vabljeni tudi vsi gg. profesorji navedenih šol. Ostala navodila so razvidna na oglasni deski.

Vpisovanje v otroške vrte

Obveščamo starše, da se je pričelo vpisovanje otrok v slovenske otroške vrte. Vabimo starše, da vpišejo otroke že takoj prve dni v dopoldanskih urah. Ob vpisu otroka morajo predložiti: njegov krstni list, potrdilo o cepljenju proti kozam in davici ter spričevalo o zdravju oči.

V slovenske otroške vrte bodo sprejeti otroci, ki bodo ob dnevu vpisa dopolnili tri leta.

Baletna šola SDD

Vpisi v baletno šolo trajajo še dalje. Prosimo vse starše, ki žele, da bi se njihovi otroci vpisali v baletno šolo, da se požurijo s prijavitvami, ker tečaj začne takoj po 15. oktobru. Priporočamo staršem in mladini to lepo umetnost, ki — razen popolnega telesnega razvoja — daje telesu posebno ljubečost in lahkoto kretanj.

Solo vodi kot lansko leto gospa

Glasbena šola SPM

Dne 1. oktobra t. l. je bila razdelitev učnih ur in se je obenem pričel reden pouk. Gojenci, ki se v objavljenem terminu vpisovanja iz kakršnega koli razloga niso mogli prijaviti, se lahko naknadno še vpišejo.

I. in II. tečaj glasbene teorije prične 15. t. m. Tega dne bo objavljen tudi učni red za I. in II. letnik harmonije.

Glede vseh podrobnosti se obrnite na vodstvo Glasbene šole v ulici Machiavelli 22-II., telefon 62-75.

Tiskovni urad civilne policije naznanja

»Ravnatelj Javne varnosti naznanja, da bo izplačana nagrada v znesku 500.000 lir vsaki osebi ali osebam, ki bi dale policiji informacije, katere bi dovedle do ugotovitve in do obsodbe osebe ali oseb, ki so zakriville eksplozijo in škodo na Ljudskem domu, sedežu Zavezniške vojaške uprave v Trstu, dne 27. septembra 1951 okrog 21.25 ure.

Osebe, ki so v stanju, da dajo te informacije, morajo takoj stopiti v stik z ravnateljem Javne varnosti, pri policijskih silah Julijske krajine, pravosodna palača, Trst, ali pa z vrhovnim nadzornikom policijskih sil za Julijsko krajino na področnem predstevstvu, ali s katero koli policijsko postajo.«

Predno se odločite za nabave obiščite
MAGAZZINI DEL CORSO
TRST, Corso I - Borzni trg (Piazza della Borsa)
DEŽNIH PLAŠČEV POUVRŠNIKOV L O D E N - O O COVERCOATS GABARDINES
Največja izbira po najugodnejših cenah

KIS VAN NUDI EDINA IN DOBRO ZNANA TVRDKA
PLESNIČAR
TRST - Via Rismondo 4 - Telefon 89-16

UNIVERSALTECNICA
javlja, da je otvorila svojo novo trgovino na **KORZU GARIBALDI št. 4**
Šivalnih strojev **NECCHI**
Električnih kuhinjskih predmetov
Plinskih štedilnikov in priborov
RADIOAPARATOV najboljših domačih in tujih znamk

TVRDKA SUDEXPORT
pošilja o najkrajšem času **DARILNE PAKETE** oseh vrst v Jugoslavijo. Pošiljamo na tisoče paketov mesečno naročenih po naših prijateljih v Ameriki in v drugih krajih sveta. Blago je garantirano prorazredno **CENE NAJNIŽJE**
E. JOSIPOVIČ - Trst, via Mazzini 15-1 - Tel. 24181, 29852

URARNA UL. ROMA 19 ZLATARNA
VELIKA IZBIRA, PO ZARES KONKURENCNIH CENAH!
LASTNA DELAVNICA. KUPIM IN ZAMENJAM ZLATO, SREBRO IN DRAGULJE.

Tvrška RUGGERO
TRST - CORSO GARIBALDI 8
Lastnik **RUGGERO ROSSONI**
javlja, da je otvorila popolnoma na novo urejeno trgovino
Šivalnih strojev - radio-aparatov - harmonik - plinskih in tekoče plinskih štedilnikov - električnih kuhinjskih predmetov - pralnih aparatov in aparatov za krpanje nogavic itd.
Koncesionar tekočega plina **Autogas**

Tvrška „CITRUS“ - Import - Export
LASTNIK **ALEKSANDER GOLJEVŠČEK**
Najuspešneje in najhitreje posreduje pošiljanje **DARILNIH PAKETOV** ameriških rojakov v domovino **ZAHTEVAJTE POJASNILA**
TRST - UL. TORREBIANCA 27 - TELEFONSKA ŠT. 24-467